

Томасовић Мирко*

Универзитет у Источном Сарајеву
Православни богословски факултет
Светог Василија Острошког, Фоча

Тумач Свето Писма је боговидац

Тумачити Свето Писмо без одређеног циља узалудан је посао. Свесни смо наше немоћи да уђемо у тајну, дубине и небеску логику Светога Писма, односно да препознамо духовно значење Писма и вршимо процену Истине, уколико не примимо нетварну благодат од Тројичног Бога за разумевање тајне Домостроја спасења (Јустин Философ, *Дијалог* 119, 1; Климент Александријски, *Синромата*, V, 13, PG 9, 124В–125А). Као што је Божија благодат деловала кроз Пророке и Апостоле, тако она делује и кроз озареног православног тумача библијских текстова и Светога Предања. Управо због тога се ум егзегетин и ум свештенобиблијског писца налазе у сагласности и на истим таласним дужинама. Уколико се ум егзегетин и ум свештенобиблијског писца налазе у сагласности, тада је то доказ да је тумачење православно, изворно, црквено, објективно и истинито.

Православни је став да необлагодаћени тумач Светога Писма не може да продре у тајну јеванђелских речи и да прозре истину. По светоотачком учењу, философија богонадахнутог Писма доводи до савршеног очишћења душе (Григорије Нисијски, *Περί παιδων*, PG 46, 181С).

Једном речју, без Божије помоћи узалудно ћемо покушавати да сазнамо оно што нам није дато да сазнамо, јер реч истине долази искључиво од Бога који се оваплотио и у чијем се „имену“ налази ризница небројених тајни и блага. То је тако због тога што смртни људи не могу сами да прескоче провалију која раздваја Бога и тварног човека и имају приступ тамо где Бог обитава, а људска знања и појмови немају приступ. Ту раздвојеност једино може да савлада Бог Творац што Он и чини због Свога човекољубља, самообјављујући се и обраћајући се човеку на богодоличан и човекодличан начин, тј. на човеку доступном и разумљивом језику (Јефрем Сирин, *Химна о вери* 44, 2–3). Будући да је топлина коју Дух Свети даје срцу православног егзегете плодносна, наш је став да једино у Богу достижемо Његову бесконачност и недостижност (Јован Дамаскин, *Тачно изложење православне вере*, I, 4, PG 94, 800АВ).

Да бисмо примили благодат Божију за разумевање Светога Писма и сабирање мисли Светога Писма, ми се у нашим молитвама обраћамо Тројици Надсуштаственој и хришћанској богомудрости Надзиратељу да нас управи ка наднепознајном и надсветлом, највишем врху и дубинама Светога Писма где су

* mirkotomasovic53@gmail.com

тајне богословља покривене велом тајноскривеног ћутања. Сматрамо да је преваходно важно разумети библијске личности и догађаје који се еклисиолошки вреднују, а тек затим долази разумевање библијског језика у историјским оквирима. Од пресудног значаја за правилно разумевање и тумачење Светога Писма јесте послушавање гласа Живога Бога. Да би егзегета у томе успео, потребно је да се ослободи сујете овога света и уз помоћ Духа Светога појми само оно што му је дато да разуме и објави људским језиком. Облагодаћеном егзегети Бог открива исте оне тајне које је Он открио свештенобиблијским писцима.

За примање нетварне Божије благодати неопходна је човекова слобода и духовна чистота јер, по светоотачком трезвеноумљу, говорити о Богу велика је ствар, али је још већа очистити се за Бога (Григорије Богослов, *Слово* 32, 12, PG 36, 88С). Пошто православног егзегету Бог руководи, тада то значи да је верни тумач речи Божијих боговидац, а не апстрактни теолог. Реч је о библијском тумачу који у Исусу Христу види истинитог Бога и човека.

Пут разумевања Јеванђеља (=литургијског сазнања) јесте пут обожења, ологосњења, охристовљења и одуховљења које се остварује на литургијском сабрању (=љубећој заједници) у Цркви Христовој.

По богооткривеној истини све што је у Светом Писму написано, за наше исправљање и нама за поуку је написано (ср. Рим 15, 4). Реч је о Књизи намењеној свим људима свих времена. Дужност православног егзегете је да, иступивши из себе, с поштовањем прославља узвишену реч Светога Писма и да на богодоличан и човекодоличан начин објасни и протумачи *изласке* Божије у историју. Безумно је обраћати искључиво пажњу на слово, речи и слокове, а занемарити смисао речи, поруку, сврху и ум Светога Писма. Наравоученије је: не прихватати ропство буквализму, али ни деспотизам слободе.

Православно тумачење не сме да буде плод високоумног образовања и писаних речи, него првенствено плод благодати Божије и божанског просветљења. Управо због тога православног егзегету треба да красе духовна чистота, чистота духовног ока и духовна проицљивост (Теодорит Кирски, *Тумачење на њорока Језекиља*, PG 81, 808). Једно од важних сазнања у историји православне библијске егзегезе јесте да је за православно тумачење потребан дар *са висине* – са неба, да би тумачи пронашли оно што траже и да сачувају оно што пронађу (Теодорит Кирски, *Тумачење Псалма 118*, 34, PG 80, 1832). Тако поступа црквени егзегета који се увек удубљује у садржину и поруку Светога Писма.

Свако православно тумачење у сагласности је са умом Светога Писма; у супротном, реч је о јереси. Чињеница је да сва погрешна тумачења имају корен у интелектуализму и рационализму, и она су приватна и индивидуална тумачења а не црквеносаборна.

Истински тумач Светога Писма никада не сме да заборави чињеницу да је Живог и Самообјављеног Бога немогуће у потпуности разумети и описати људским језиком. Егзегета, с једне стране, ништа своје не додаје Светоме Писму јер добро зна да уколико би тако нешто учинио, Бог би тада на егзегету наметнуо муке описане у Књизи Живота а, са друге стране, егзегета не одузима било шта из

Светога Писма јер би Бог тада егзегету лишио дара од Дрвета живота (ср. Откр 22, 18–19).

Пошто је православни егзегета у непрестаном сећању на Тројичног Бога, рећи ћемо да је тумач Светога Писма истински Божији саделатник и егзегета сабира све оне истине што су расуте по Светом Писму Старога и Новог Завета, он их методом плетенија плете у живу тканицу. Уколико православни егзегета, богословствујући на чунку облагодаћеног живота, успе да духовно духовним докаже, тада његово име бива записано на небесима.

Исправно говорећи, православни тумач Светога Писма са својим боголиким животом сведочи истину са којом живи, а та истина је васкрсли Исус Христос. Значи, црквени егзегета никада не заборавља богооткривену истину да ниједно пророштво Писма не бива по личном тумачењу и да се Писмо испунило.

Уживети се у мисли Духа Светога, следити их и јасно изнети на светлост дана, дужност је и циљ православног егзегете. Наша истраживања су нас уверила да православни егзегета неизоставно има за дужност да истакне унутарње јединство Светог Писма и Старога и Новог Завета. Христос је Жива Спона која их повезује и оживљава. Сва једра свештенобиблијских писаца Старога Завета усмерена су ка оваплоћеном Богу Логосу – Месији Исусу Христу. Управо због тога је Стари Завет потребно тумачити христолошки.

Доживљајно и опитно духовно искуство, односно истински сусрет са Живим Богом, од пресудног је значаја за тумачење тајне самооткривеног Бога Који се од давнина много пута и разним начинима откривао свету и човеку, а напослетку нам је говорио преко Сина (Јевр 1, 1–2). „Заиста, говорити о Богу и сретати се са Богом није исто“ (Григорије Палама, *Слова у одбрану свейших исихасџа*, 1.3.42). Савременим језиком речено, Бога видимо и упознајемо у Његовим јављањима. Због тога свети Јован Лествичник и саветује: „Учите се не од човека, не из књиге, већ од нашег озарења и блистања на вас“ (Јован Лествичник, *Лествица*, 25, PG 88, 989A).

Треба истаћи да је тумач Светога Писма уткан у богослужбени живот Православне Цркве, јер на Литургији се правилно чита, тумачи и поима Свето Писмо. Једном речју, Црква је природна средина православног егзегете у којој тумач сва своја једра православне егзегезе окреће ка Духу Светом, јер Дух Свети води тумача кроз животне буре у тихо пристаниште – наручје Божије.

Православност тумачења Светога Писма Старога и Новог Завета мери се мерилом Христа, у коме су сакривена сва блага премудрости и знања. Да би се за једно тумачење могло рећи да је православно, изворно и исправно, односно црквено, потребно је да ум егзегете буде уздигнут у небеске висине; то ће успети уколико буде прожет благодаћу Духа Светога и уколико његово живљење буде на небесима. То ће рећи да је православном егзегети потребно чисто срце, ум продуктоуљен и проицљив, знање незаблудиво, богопознање у Исусу Христу, а преко Исуса Христа и у Духу Светом. Приликом истраживања неизрецивог богатства Светога Писма, као и тумачења Светога Писма, код православног егзегете, поученог богомудрошћу Отаца, нема нагађања, измишљања, претпостављања, фан-

тазирања, новотарија, итд. Све мора бити у духу учења Православне Цркве јер она чува неизмењену богооткривену истину. Гледајући из перспективе искуства и Предања Православне Цркве, треба богословствовати како је Богу угодно, а клонити се закона логике одвојеног од Истине Јеванђеља. Једном речју, православног егзегету, украшеног красотами боголепног живљења, неопходно је да краси истинољубивост јер је он јавни сведок Истине.

Приликом тумачења Светога Писма ми се Богу молимо да нам скине копрену са наших очију и покаже нам силу божанских речи (Теодорит Кирски, *Тумачење Псалма 118*, 18, PG 80, 1828), и да се тако од таме обратимо светлости, и од власти Сатанине окренемо Богу (Дан 26, 18). Још се молимо Тројичном Богу да нам пошаље Духа мудрости и откривења да Га познамо, препознамо глас Његов и ступимо у нераскидиву заједницу са Њим.

Дела Апостолска нам верно сведоче да је Исус Христос истинити Месија и једини пут ка живоме Богу, то јест ка Светој Тројици.

Православно тумачење не сме да буде плод високоумног образовања и писаних речи, него првенствено плод благодати Божије и божанског просветљења. Уживети се у мисли Духа Светога, следити их и јасно изнети их на светлост дана, јесте дужност и циљ православног егзегете. Без Духа Светога, који тумачу даје топлину срца, човеков ум не може да усходи ка самооткривеном и Живом Богу, јер тумачево библијско чуло је умртвљено. То значи да се библијски егзегета треба богатити Богом и у Богу. Неопходно је да дође до синтезе библијске и светоотачке мисли.